

• Oversigt

over

hvad der i den nyere Tid er gjort for at for-
skaffe Landalmuen en videre gaaende Uddannelse.

Meddeelt i det Kongl. Landhuusholdningselskabs Møde
d. 16de Februar 1859,

af Kammerherre Wichfeld til Stamhuset Engestøfte.

Det vil ikke være undgaaet de ærede Herrer's Opmærksomhed, at en af de Magter, som i vor Tid har den største Indflydelse paa de menneskelige Forhold, er Forening af Intelligents og Capital. Det kunde synes, som om en af Delene var tilstrækkelig, og man har endog, f. Ex. ved 1848, meent at Capitalen ganske alene kunde gjøre det; man tillagde den Gang Capitalen næsten en Slags Personlighed, man afbildede Guld-
dyngerne som en Art menneskelige Skikkelser, der kjælent vin-
kede og loffede ad hinanden; men — Virkeligheden gjorde sig snart atter gjældende, og man kom tilbage til den gamle Er-
faring, at selv Millioner, ved et Tilfælde, samlede i Tøsens
Haand, atter hurtigt blive adspalttede. Paa den anden Side kunde man mene, ja ønske, at Intelligentsen — hvorved jeg her forstaaer Kløgt, begrundet i og forenet med Kundskab — at den ene kunde gaa seierriig ud af Kampen med Begiven-
hederne; men hvor tidt har man ikke seet det ubemidlede Talent gaa til Grund, hvor mangt et fortræffeligt Project

er ikke forblevet urealiseret, fordi de fornødne materielle Midler til dets Udførelse manglede. Men ligesom den materielle Formue i Almindelighed — og i vor Tid specielt Capitalen — er det nødvendige Supplement for Intelligentsen, for at større practiske Foretagender skulle kunne lykkes, saaledes maa paa den anden Side Kløgten, for at blive til noget Mere, noget Høiere, end dagligdags Snuhed, sætte sig i Besiddelse af Kundskab; og som Kløgten forædles naar den forenes med Kundskab, saaledes adles den materielle Rigdom, naar den knyttes til Intelligents. Som den stærkeste og hæderligste Magt fremstaaer da Foreningen af aandelig og materiel Formue.

Naar vi erkjende Rigtigheden af det Sagte, maae vi med Tilfredsstillelse og Glæde see, at den store Deel af det danske Folk, Landbefolkningen, Landalmuen, som ifølge sin Livsstilling nærmest er henviist paa den meest materielle af alle Besiddelser, nemlig Jordens døde Overflade, alt tidligere, men især fra den Tid, da de nugældende Forhold skjænkede den en væsentlig Deel i Statsstyrelsen, med rigtig Taft fattede, at den, for værdigt at kunne indtræde i sine nye Rettigheder, for at kunne forsvare og have den Plads, som Begivenhedernes Gang havde indrømmet den, ogsaa i Kundskab og Viden maatte gaae fremad, maatte knytte aandelig Besiddelse til den materielle, saaledes at den i enhver Henseende, ogsaa i Indsigt og Dannelse, kunde træde i Række med de andre Samsundsklasser.

Vi saae den saaledes med Begjærlighed nærme sig de Kundskabskilder, der bleve den aabnede, vi saae den med Opmærksomhed lytte til de Foredrag, som Oplysningens Benner foranstaltede holdte trindt om i Landet, vi saae den ivrigt benyttende de i Sognene aabnede Laanebogsamlinger, vi see den, ikke blot benytte de Læreanstalter, der oprettedes paa flere Steder, men — hvad der har overordentlig Betydning for den, der kjender nøiere til Landalmuens aandelige som oekonomiske Retning — bringe betydelige Pengebidrag, deels for at oprette, deels for at vedligeholde disse,

snart af oplyste Samsfund, snart af enkeltstaaende Hædersmænd stiftede Anstalter.

Jeg tør troe; at det ikke vil være et Samsfund, der omfatter en saa glimrende Forening af Intelligents og Formue, ukjært, at erfare Noget — jeg beder, at undskyldes, at det langt fra er Alt — af hvad der i en længere Aarrække er gjort her i Landet, for at forskaffe Landalmuen en videre gaaende Uddannelse end den, der, efter den simple Almueskoles Natur, i denne kan gives.

Vi træffe da først paa det Kongl. Landhuusholdningselskabs Bestræbelser i denne Retning, som fornehmelig have bestaaet i at drage Omsorg for Udgivelsen af landoekonomiske Skrifter, at uddele Reiseunderstøttelser til Mænd, der andetsteds indsamlede Kundskaber, som herhjemme kunde komme Landbostanden til Nytte. at foranstalte Foredrag holdte, hvorved for Landmanden gavnlige Kundskaber udbredtes, at udsætte Præmier for Afhandlinger, at give Bidrag til Almue-Bogsamlinger, at understøtte Landboforeninger, at sørge for Uddannelsen af Avlskarle og Meiersker, Eng- og Drainmestre, opmuntre til forbedret Agerbrug, sørge for Udbredelsen af forbedrede Redskaber. Men alt tidligt, omtrent fra 1834, henvendtes Selskabets Opmærksomhed paa Oprettelsen af Læreanstalter til Landbostandens bedre Dannelse; denne Sag gjordes til Gjenstand for Drøftelse i som udenfor Selskabet, og saasnart slige Anstalter begyndte at fremstaae, ydede det deels jevnligt Pengebidrag til deres Opretholdelse, deels drog det Omsorg for, at fremme den første Betingelse for deres Tilværelse, nemlig Dannelsen af duelige Lærere, i hvilken Anledning det bl. A. henvendte sig til Skolelærer-Seminarierne med Begjæring om, at Seminaristerne maatte gives Underviisning i Chemie, hvilket dog dengang kun indrømmedes i Sællinge og Lyngby. Ogsaa Andre stræbte i lignende Retning, i hvilken Anledning bør nævnes det Glasfenske Fideicommiss, der stadigt har arbeidet for Landungdommens Uddannelse, bl. A. ved Sæ- og Spindeskoler, i hvilke der, for-

uden Underviisning i Haandgjerning, med meget Held bragtes den qvindelige Ungdom Uddannelse ud over, hvad i Almindelighed gaves i Skolen; ligeledes de Foredrag Selskabet for Naturlærens Udbredelse lod holde omkring i Provindsferne.

Tiden gik imidlertid fremad, dens befrugtende Strømme rullede hen over vort som over Verdens øvrige Folkelag, og blandt de Guldkorn, de efterlode paa deres Bredder, finde vi den ene forbedrede Landboskole dukkende frem efter den anden.

Blandt de første vi træffe paa er det endnu eksisterende Institut paa Bøgildgaard, Viborg Amt, stiftet 1830 og endnu ledet af Dannebrogsmænd Schmidt. Uden fra Begyndelsen at være bestemt dertil, er nu dette tilligemed Skolerne paa Holsteinsminde — oprindelig etableret 1833 paa Fiurendal ved nu afdøde Grev Holstein og Forstander Stephensens — samt paa Flakkebjerg blevet Opdragelses- og Redningsanstalter for forladte og forsømte Børn — eller som den værdige Forstander for Holsteinsminde og Hindholm Skole i sin trykte Beretning saa smukt kalder dem: ret egentlig hele Folkets Børn. Vel oplæres Eleverne i disse Skoler ogsaa i Landboskole, men det kunde dog menes, at disse Anstalter, som nærmest arbejdende paa at have Moraliteten, ikke henhøre under nærværende Overføgt, der egentlig har Folkeintelligentsen for Dø; dog netop de ere berettigede til at nævnes først; thi hvo betvivler vel, at uden Folkemoralitet er al Folkeintelligents kun en lydende Malm og en klingende Bjælde. — 1837 aabnede derefter Cand. phil. N. B. Krarup en Landvæsensskole paa Frysendal, hvilken senere flyttedes til Haraldslund, og derfra af J. B. Krarup i 1855 til Staarupgaard. Skolelærer Schow stiftede 1838 en Landvæsensskole paa Frenderupgaard, Brevinge Sogn i Odsherred, til hvilket Diemed Rentekammeret overdrog ham en fæstledig Gaard. Cand. phil. Niis Hansen oprettede i Forening med Landøkonom Schow Institutet paa Gastrup, Tyregod Sogn, Veile Amt. Fra 1840 og maaskee tidligere kom paa mange Steder Aften-skoler i Gang, hvor meest Almueskole-

lærerne meddeelte Tilhørerne Underviisning ud over, hvad der var lært i Skolerne, og som i Almindelighed besøgte flittigt baade af Karle og Familiefædre. 1843 stiftedes en høiere Bondeskole i Sundbylille, Hjørunde Sogn, Frederiksborg Amt. Skolen i Rødning stiftedes 1844, fornemmelig ved Professor Flors og Pastor Wegeners hæderlige Bestræbelser. I 1845 oprettede Cand. Krag en høiere Bondeskole i Gjelsted ved Alsens og samtidigt var opstaaet lignende i Middelfart, Kjerte og Næperup Sogne. Omtrent samtidigt aabnedes Institutet paa Hofmangsgave, hvorfra saa meget Dygtigt er udgaaet; 1846 oprettede Landvæsens-Commisair H. Krarup sin Skole i Skibild, Ringkjøbing Amt. Mænd som i Skolerne eller ved eget Studium havde erhvervet agronomiske Kundskaber, begyndte nu efterhaanden selv at modtage Elever, i hvilken Henseende vi blandt de tidligste finde nævnt — 1848 — Forvalter Nielsen paa Boller senere paa Drnstrup og Proprietair v. Halle paa Villerup. 1849 aabnede Directionen for det Glæsenske Fideicommiss den nuværende Skole paa Næsgaard, hvorved som Betegnende for Tider og Forhold kan ansees, at medens en lignende Skole, aabnet tidligere, omtrent 1799, af Mangel paa Besøg maatte lukkes, skjøndt Afdgangen var gratis, saa ere nu samtlige dens 18 Pladser stadigt besatte, endskjøndt Eleverne maae erlægge Betaling, — eller muligt netop tildeels af denne Grund. 1850 oprettedes en Skole i Dalbye, Odense Amt, og samme eller paafølgende Aar en anden i Kreiberg ved den usfortrødne Folkethingmand Bertel Nørgaards Bestræbelser; ligesaa i Uldum, Beile Amt, ved Rotwitt og i Stabye, Ringkjøbing Amt, ved Pastor Schøler, hvilken sidste Skole senere forsynedes med Skolebygning ved Understøttelse af den vestjydske Forening for Folkeoplysning. Samme Aar stiftede Stephensen sin Skole paa Hindholm, til hvilket Anlæg betydelig Pengebistand ydedes af Landalmuen i Form af Actie-tegning. 1852 aabnedes en Skole i Sæild ved Aarhus, og 1854 en lignende i Gjedved ved Horsens. Det sjeniske patriotiske Selskab oprettede efter en af Skoleforstander Sørensen

udkastet Plan et theoretisk Landvæseninstitut i Odense, i hvilket
 Har ogsaa Skolelærer Olsen i Bigersted ved Ringsted holdt
 Forelæsning i Chemie. 1855 aabnedes en høiere Landboskole
 i Smidstrup, Hjørring Amt, 1856 Grundtvigs Høiskole paa
 Marielyst, 1857 en Skole i Vibye, Aarhus Amt, og endelig
 1858 Landbohøiskolen her ved Kjøbenhavn, og med denne Be-
 givenhed kunne vi maaskee ansee det første Afsnit, eller vel
 rettere Indledningen til denne vigtige Folkesag som afsluttet.

Efter at have givet denne, saavidt muligt, fuldstændige
 Optælling af de oprettede Skoler — hvoraf dog adskillige i
 Tidens Løb atter ere ophørte, — gaaer jeg over til at
 nævne de endnu bestaaende, og til at give Oversigt over Et
 og Andet dem Bedkommende; dog ville d'Her. ikke fortryde paa,
 at jeg som Indledning giver et Par Stropher af den Sang,
 hvormed Grundtvigs Skole aabnedes; den gaves som Program
 for denne, men den kan og bør tjene som Program for alle
 Skoler.

Hvad Solfin er for det sorte Muld,
 Er sand Dplysning for Muldets Frænde,
 Langt mere værdt end det røde Guld
 Det er sin Gud og sig selv at kjende
 Trods Mørkets Harme,
 I Straale=Arme
 Af Lys og Varme
 Er Lykken klar.

Som Solen skinner i Foraarstid
 Og som den varmer i Sommerdage,
 Al sand Dplysning er mild og blid,
 Saa den vort Hjerter maa vel behage,
 Trods Mørkets Harme,
 I Straale=Arme
 Af Lys og Varme
 Er Hjertensryd!

Som Urter blomstre og Kornet groer
 I varme Dage og lyse Nætter,
 Saa Livs=Dplysning i høie Nord
 Vor Ungdom Blomster og Frugt forjætter,

Trods Mørkets Garme,
 I Straale-Arme
 Af Lys og Varme
 Er Frugtbarhed.

For at lette Oversigten skal jeg tillade mig at give de nærmest følgende Notitser i tabellarisk Form og da begynde med at nævne de for Tiden bestaaende høiere Landboskoler, det Amt, hvori de findes, Aaret for deres Oprettelse, samt Elevantallet for de sidste Aar, eller de sidste Halvaar, især Vintre, thi denne Aarstid maa, paa Grund af Landmandens Sygler, ansees for den egentlige Skoletid i Landboskolerne.

De for Tiden bestaaende Læreanstalter, 15 i Tallet, ere fordeelte omkring i de forskjellige Provindser saaledes som Tabel I, S. 155 viser.

Desuden have vi Institutterne paa Flakkebjerg og Holsteinsminde her i Sjælland samt paa Bøgilgaard, Viborg Amt, alle til forsømte Børns Opdragelse og Frelse, hvilke jeg dog, for at undgaae Forvirring, ikke indbefatter under de paa følgende Bemærkninger.

Ikke heller indbefatter jeg under disse Landbohøiskolen her ved Staden, som henhørende til en høiere Kategorie, men tillader mig derimod at henvise dem af mine ærede Tilhørere, som endnu ikke ved personligt Besøg maatte have gjort sig bekendte med denne saavel i materiel som aandelig Henseende saa rigt udstyrede Læreanstalt, til sidste Hefte for f. A. af Tidsskrift for Landoekonomi — 6. B. 4. S. — hvor det Fornødne i saa Henseende findes.

Hvad nu Underviisningsgjenstandene i de øvrige høiere Landboskoler angaaer, da ere de — dog i forskjellig Udstrækning alt efter de forskjellige Skolers Kræfter — Læsning, Modersmaalet, sammes Rettskrivning og Litteratur, Fædrelandets Historie, Geographi og Beskrivelse i forskjellige Retninger, Regning med Mathematik og Geometrie, Naturhistorie, Naturlære med Physik og Chemie, Landmaaling, Nivelisering, Agerdyrkningslære, Landbohuusholdning, Huusdyrlære, samt i

nogle: Verdenshistorie, Bibellæsning, Svensk, Tydsk, Engelsk, Sang, Tegning, Vegetabilisk- og Baabenovelses, samt practisk Agerbrug. Til Underviisningens Fremme havees somme Steder videnskabelige Samlinger og Apparater. Dens Udstrækning berouer naturligviis hovedsagelig paa Skolens pecuniære Kræfter, men ogsaa paa, hvorvidt den er beliggende i eller ved en Kjøbstad med gode Underviisningsanstalter, bl. A. fordi man her finder Kræfter, der ere disponible til enhver Aarets Tid, hvilket i oekonomisk Henseende er vigtigt; mange Skoler besøges nemlig udelukkende, eller dog stærkere om Vinteren end om Sommeren, men faste Lærere maae lønnes for hele Aaret, uden Hensyn til, om der til enhver Tid er Brug for dem.

Blandt Skoler, hvor Underviisningen gives efter større Maalestok, kunne nævnes dem paa Næsgaard, i Odense, paa Skaarupgaard og i Rødding.

Fælleds for alle er: at de benyttes frivilligt, at de ikke ere garanterede, samt at de ikke dimittere til noget bestemt Fag; dog kunde man maaskee sige, at medens de alle gaae ud paa, i de forskjellige Retninger, at give den unge jævne Landmand en almindelig Uddannelse for hans Fag, saa arbeides der paa Næsgaard og Skaarupgaard speciellere paa at danne vordende Avlsforvaltere og Avlsbestyrere.

Examina afholdes i nogle Skoler, ikke i andre, men med disse føres Tilsyn deels af de derhenhørende Statsembedsmænd, deels af Delegerede, deels aabne de sig beredvillig for Medborgeres Besøg, og underkaste sig deres Dom.

Med Hensyn til Eleverne bemærkes endnu, at enten Alle eller et bestemt Antal mod Godtgjørelse have Kost og Ophold paa Marielyst, Hindholm, Næsgaard, Dalby, Skaarupgaard, Oddense og Rødding; ved de øvrige Skoler sørger Skolebestyrelsen i Almindelighed for at skaffe dem Plads hos de Nærboende.

Jeg nævnte før, at disse Skoler ikke ere garanterede, hvorved jeg forstaaer, at deres fremtidige Existens ikke er sikket, idet de hidtil kun have bestaaet ved Elevernes Contingent, ved

Gaver, stundom fra Landets Overhoved, ellers fra Medborgere i en snevrere eller videre Kreds, endelig ved Bidrag, deels fra visse Samsfund eller Stiftelser, f. Ex. nærværende Selskab, det Glasf. Tid. Com., deels fra Staten, hvilke dog ikke ydedes efter nogen almindelig Lov, men kun tilstodes den enkelte Skole uden Sikkerhed for kommende Tider. Flere af Bestyrerne saae saaledes, trods al den Anstrængelse de have anvendt paa deres kjære Stiftelser, med Ængstlighed disses Fremtid imøde.

Denne var Sagens hidtidige Stilling; saaledes har den udvillet sig, og ligesom det er skeet paa den naturligste — eller netop fordi det er skeet paa den naturligste — saaledes ogsaa paa den glædeligste Maade. Landbefolkningen søgte Trang til videre gaaende Kundskaber, den benyttede de Midler, der bødtes til disses Erhvervelse, den hidrog endelig selv til disse Midlers Tilveiebringelse. Men herved kunde Tingene ikke blive staaende. Uden at miskjende den store Sandhed, at kun det Gode, der erhverves ved egen Flid og Møie, skænker sand Nytte og Tilfredsstillelse, maa man dog indrømme, at der ogsaa i nærværende Sag ere Høider, der ikke kunne naaes ved Privates Bestræbelser. I og for sig er den ogsaa for vigtig for hele Staten til, at denne kunde unddrage den sin Bistand; deels for, at det alt Opnaaede ikke atter skulde tabes, deels for at det Hele kunde faae den fornødne Udstrækning i Rummet. Det er derfor at vi med sand Glæde see, at Statsstyrelsen er traadt til med sin kraftige Bistand, som og den Retning, paa hvilken i saa Henseende er slaaet ind. Først bør da nævnes Oprettelsen af Landbohøjskolen her ved Kjøbenhavn. Foruden de betydelige Summer, der ere anvendte paa dens første Indretning, er der for de to Finantsaar 1858—1860 bestemt over 37,000 Rd. aarlig til dens ordinaire Udgifter.

For Bondehøjskolerne er for samme Periode bestemt 10,000 Rd. aarlig, hvilke ville blive at udbetale efter Amtsskole-raadenes Forslag.

Der næst er taget Hensyn til den væsentlige Betingelse, Uddannelsen af dygtige Lærere, og i saa Henseende er det ikke blot bestemt, at paa alle Seminarier skal gives Underviisning i Physik og Chemie, men endvidere er ved Finantsloven for nærværende Aar bevilget 4,800 Rd. til fortrinlige Seminaristers videre Uddannelse: At denne Understøttelse med Iver søges og benyttes, behøver jeg ikke at sige.

Saaledes er sørget for Skolen; men der er en anden, næsten endnu vigtigere Bei til Kundskab, det er: Selvstudium; hertil behøves Lærebøger; disse findes endnu ikke i vort Sprog af tilstrækkelig Mængde eller Bestaffenhed. Det er derfor jeg tillader mig, at rette den Opfordring til de ærede Videnskabsmænd, at de i denne Retning give og meddele, at de udarbejde for Landbefolkningens Lær- og Evne passende Lærebøger i Physik, Chemie, — Mechanik ikke at forglemme, thi der findes blandt Landets Smede, Hjulmænd, Industrielle, mangfoldige, som ved nogen Anviisning kunde bringe det meget vidt i den sidste Retning.

Hjælpes der saaledes til fra Staten og Private i pecuniær, fra Videnskabens Sønner i aandelig Retning, da vil vor talrige Landbefolkning vel vide, at føie aandelige Skatte til sin materielle Besiddelse, den vil gaae frem i Dannelse som i Velstand, det danske Folk vil vise, at det ogsaa i denne Retning kjender og følger Aarhundredets mægtige og skønne Løsen: Fremad!*)

*) En tabellarisk Oversigt til nærmere Oplysning om de ovenomtalte Lærestanstalter findes vedhæftet under II.

Over sigt,

udbraget

af de fra adskillige Lærestanstalter til det fgl. Landhuusholdnings-Selskab paa Forlangende indsendte Oplysninger.

Skole.	Lærernes Antal.	Lærernes Lønning.	Eleveme.	Skolens Subsistens-Midler.
1. Marielyst, ved Kjøbenhavn.	3, nemlig Forstander og 2 Lærere (1 Seminarist, 1 Landmand).	Forstander: Bolig, Forlod og 600 Rb. De to Lærere Ophold og Kost med Opvartning, samt 200 Rb. hver. Ingen anden Ansættelse.	2 sidste Vintre 16; have Kost og Logis paa Skolen, betale 90 Rb. for Vinter-Halvaar, 80 Rb. for Sommer-Halvaar.	Gaarden er kjøbt ved private Sammenstøb. Indtægterne have været i Skolepenge 1857-1858: 1,555 Rb., 1000 Rb. af Staten og Gaver af Private.
2. Hindholm, Sorø Amt.	3 à 4. Skolebestyrer Stephensens; Cand. theol. N. Jensen boer paa Skolen, 1 Seminarist, nogle Ise.	1ste Lærer fri Bopæl og Hæve, og 600 Rb. 2den Lærer Alt frit og 300 Rb. Bestyreren tager intet vederlag. Lærerne ville tillige blive anvendte paa Holsteinsminde.	3 sidste Somre 11, 3 sidste Vintre 42. De hve saavidt muligt i Gaardens Oekonomiekelighed, og betale der for Kost og Logis 40 Rb. halvaarlig, for Underviisning tidligere 20 Rb., nu 10 Rb. halvaarlig.	Arvesæstegaarden Hindholm er kjøbt af Forst. Stephensens, som til dens Indretning har optaget et Laan paa 12,000 Rb. ved Actietegning. Skolens Resourcer ere Skolepengene, Privates Gaver, af Staten modtaget i 5 Aar tilsammen 1,625 Rb.
3. Næsgaard, paa Falster. (Agerbrugsskole).	3 faste Lærere, samt praktiske Assistent, som Gartner, Smed, Hjulmand, Dyrlæge o. fl.	Bestyreren tillige praktisk Lærer, har Alt frit for sig og Familie og 654 Rb. Løn. 1ste Lærer fri Bolig, stor Hauge, Godtgjørelse for Kost og 400 Rb. 2den Lærer fri Station, 200 Rb. Alle fast ansatte.	Fast Elevantal 18. Faar paa Skolen Alt indtil Legehjælp, Bøger og Skrivematerialier. 100 Rb. for første og 80 Rb. for andet Aar.	Skolen holdes for det Classenske Fideicommiss's Regning, der supplerer hvad der ikke dækkes ved Elevernes Bidrag.
4. Dalbye, Odense Amt.	2 Seminarister, som tillige besørge Underviisningen i en privat Børneskole i samme Huus.	De lønnes ved at dele Udbyttet.	Vinterfokle; Middeltal 16; de betale 10 Rb. maanedlig for Underviisning, Kost og Logis.	Skolen eier formeentlig Bygningen, men intet Jordtilliggende. Subsisterer ved Skolepengene og 400 Rb. aarlig fra Staten.
5. Odense. (Landvæseninstitut).	9, der alle have anden Levevei, som Landmænd, offentlige Lærere o. A.	Betales timeviis, 4 à 6 K. pr. Time.	25, betale for Underviisningen 30 Rb. aarlig.	Skolen har: Skolepengene, 500 Rb. aarlig af Staten, 100 Rb. aarlig i 3 Aar af det fgl. Landh.-Selsk.; det Manglende tilskydes af Fyens patriot. Selsk.
6. Smidstrup, Hjørring Amt.	2. 1ste Lærer, tillige Skolelærer og Kirkesanger. 2den Lærer udelukkende ved Skolen.	1ste Lærer 500 Rb. og 9 Ldr. Land, men maa deraf give Kost og Løn til Hjælperlærer ved Almueskolen. 2den Lærer 250 Rb., fri Bolig og Brændsel.	3 sidste Vintre 16; 3 sidste Somre 22; Logis etc. hos Omboende; Skolepenge 3 Rb. maanedlig i ældste, 2 1/2 Rb. i yngste Klasse.	Skolen har Gæld paa Bygning og Lod til 3,800 Rb. Indtægter: Skolepenge, c. 700 Rb. af Staten, Bisland af Amtsrådet.
7. Skaarupgaard, Nørhuus Amt. (Agerdykningsinstitut).	4. Forstanderen og 1ste Lærer have udelukkende Lørefaget, de to andre ere Forpagter paa Gaarden og den Dyrlæge.	1ste Lærer har 400 Rb.; Læreren i Veterinairfaget 120 Rb.; Bestyreren og Lærer i praktisk Landvæsen — Gaardens Forpagter — lønnes ved Overstebet.	20 Elever; betale 250 Rb. aarlig for Kost, Logis og Underviisning.	Indenrigsministeriet tilskyder 25 Rb. halvaarlig for hver Elev, indtil Antal 20 — det Normale. Derhos Elevernes eget Contingent.
8. Sørild, Nørhuus Amt.	2. Begge Lærere ere tillige respect. Skolelærer og Hjælperlærer i Sørild Skole-distrikt.	Nu afgaaede oprindelige 1ste Lærer fik fra 150 Rb. efterhaanden indtil 250 Rb.; 2den Lærer 240 Rb.	17. Sørge selv for Kost og Logis. Vinterfokle, 10 Rb. Skolepenge for Vinteren; derfor Bøger, Skrivematerialier, Lys og Varme.	Skolepenge, Gaver (500 Rb. af Kongen), 40 Rb. af Landh. Selsk. til Ansættelse af Landmaalerapparater, af Staten fra 250 indtil 600 Rb. aarlig. Lokalet en lille gammel Skolebygning paa 4 Fag.
9. Viby, Nørhuus Amt.	2 faste Lærere og Time-lærere. 1ste Lærer er Skolelærer og Kirkesanger i Viby, 2den Lærer giver Timer i samme.	1ste Lærer 250 Rb. 2den Lærer 300 Rb.	16. Betale for Underviisning 10 Rb. for Vinterhalvaar, 8 Rb. for Sommeren; — leie sig ind hos Bønder for 9 Rb. maanedlig.	Skolebygningen leies. Elevcontingent, Understøttelse af Staten 3 à 400 Rb., af Landh. S. 50 Rb. Inventariet tilveiebragt ved Sammenstøb.
10. Gjedved, Skanderb. Amt.	Hidtil 1, fast ansat ved Skolen, paatænkt 1 til.	Fri Bopæl, Lønnen for Læreren i Forhold til Frequenten, fra 275—400 Rb.	16 Elever, have Logis paa Skolen, betale for Kost i Byen. Skolepenge 10 Rb. halvaarlig.	Indtægterne: Skolepengene, Bidrag fra Staten fra 2—400 Rb. aarlig. Skolen suspenderet for i Vinter af Mangel paa Lærer. Læreren Stilling utilfredsstillende.
11. Staby, Ringkjøbing Amt.	2. Forstanderen, tillige første Lærer, theologisk Candidat. Anden Lærer om Sommeren beskæftiget ved Landbrug.	1ste Lærer 600 Rb., fri Bopæl, 6 Ldr. Land sandet Jord. 2den Lærer 125 Rb. og frit Ophold i Vinterhalvaaret.	Vinterfokle. Middeltal i de sidste to Aar 20. 4 hve paa Skolen, de andre hos Naboer. Skolepenge 5 Rb., Lys 1 Rb. for Vinterhalvaaret; den Sum kan godtgøres ved Stifternes Actiebrev.	Skolen stiftet ved Actier af Beskjydsse Forening for Folkeoplysning, understøttet fra forskellige Sider, bl. M. ved Gave af Hb. M. Enkedronningen. Er nu overtaget af Amtsskolerådet, af hvilket de to sidste Aar er tilstødt 1500 Rb., hvoraf 800 Rb. fra Staten af Sorø Academies Midler.
12. Oddense, Viborg Amt.	2, udelukkende ansat ved Skolen.	Fri Bopæl og Varme, faar mod Betaling Kost hos Oekonomen, Løn tilsammen c. 800 Rb.	16; 12 have Logis og Varme paa Skolen, betale Oekonomen 20 à 22 st. daglig for Kosten. Skolepenge 10 Rb. (halvaarlig?).	Skolen eier Bygning med c. 1 Ld. Land indkjøbt for Gaver, samt en 4 pct. Obligation stor 1,950 Rb., videnskabeligt Apparat, har faaet 700 Rb. af Staten.
13. Ulum, Veile Amt.	4. 2 faste Lærere, 1 Time-lærer og 1 Drænmester.	Forstanderen, som tillige er Entrepeneur af Skolen, har sin Indtægt af Entreprisen. 2den Lærer fri Station og 120 Rb. (Forandring indtruffet) Time-læreren — en Nabo-skolelærer — 70 Rb. Drænmesteren for Vinteren fri Station og 30 Rb.	31. Et Par paa Skolen, Resten hos Omboende. Skolepenge 10 Rb. halvaarlig.	Skolen privat Entreprise, Bestyreren eier Skolebygningen. Skolepenge, 500 Rb. i de to sidste Aar af Staten, af Landh. S. modtaget i Alt 240 Rb. samt Bøger.
14. Rødding, Ribe & Haderslev Amter.	5. 3 theoret. Lærere, 1 Dyrlæge, 1 Gymnastiklærer.	1ste Lærer fri Bolig, Løn 1200 Rb., samt 100 Rb. for Kost 1300 Rb. 2den Lærer 800 Rb., samt 100 Rb. som Kasserer 900 " 3die Lærer 600 " Dyrlæge 200 " Gymnastiklærer har circa 40 "	c. 33. 26 hve paa Elevhuset, hvor de for Kost og Varme betale om Sommeren 45 Rb.; om Vinteren 50 Rb. For Underviisningen nu 60 Rb. aarlig.	Skolen stiftet ved Sammenstøb, navnlig ved Comiteen til dansk Underviisnings Fremme i Slesvig; den eier Bygningen til Værdi 10,800 Rb., samt c. 85 Ldr. Land behæftet med 16,800 Rb. Gæld. Subsisterer bl. M. ved Elevernes Bidrag, Gaver, Bidrag fra Staten — sidste Aar 2000 Rb., af Landh. S. fra 1845 200 Rb. aarlig, af Class. F. Comm. fra 1853, 200 Rb. i 3 Aar, og derefter 100 Rb. i 3 Aar.

Marts 1859.

J. Wichfeld.

Tabel I.

Læremestertalens Navn.		Amt.	Aktet.	Gjennemsnitligt Elefantal.
Sjælland	1 Den Kongl. Veterinair- og Landbohøjskole ved Kjøbenhavn	Kjøbenhavn	25. Aug. 1858	1 Oct. i A. Elev 94
	2 Grundtvigs Højskole paa Marielyst nær ved Vibenshuus.	Kjøbenhavn	1856	Andre Deeltagere 20
	3 Folkehøjskolen paa Gindholm	Sorø	1852	2 sidste Vintre 16
	4 Den Glæstente Agerbrugskole for Bønderne, paa Næsgaard	Martbo	1849	3 sidste Somre 11 42
	5 Den høiere Bøndeskole i Dalbye	Ddenise	1850	3 sidste Vintre 18
	6 Det theoretiske Landvæsenes-Institut i Ddenise	Ddenise	1855	Kuldt Elefant 16
Sjælland	7 Den høiere Landbohøjskole i Smidstrup	Hjørring	1855	Winterkole, 3 sidste Vintre 25
	8 Agerdyrkings-Læremestertal paa Esaarupgaard	Randers	1855(34)	3 sidste Somre 16 22
	9 Den høiere Landbohøjskole i Sarlb.	Martbuus	1852	3 sidste Vintre 20
	10 — — — i Vibye	Martbuus	1857	3 — Vintre (Winterfl.) 17
	11 — — — i Gjedved ved Horsens	Skanderborg	1854	2 — — — 16
	12 — — — i Stabye ved Ringfjølbing	Ringfjølbing	1853	3 — — (Winterfl.) 20
	13 Landbohøjskole i Ddenise, forhen i Kreiberg	Viborg	1851	3 sidste Kar. 16
	14 — — — i Ulsum	Beile	1851	3 — — — 31
	15 Folkehøjskole i Rødding	Ribe-&Hadersl.	1844	3 — — — 33
	Summa 422			
÷ Landbohøjskolen 114				
S Provinthjerne 308				